

Maciej FIJAŁKA

Placówka Żandarmerii Wojskowej – Kielce

PREWENCJA KRYMINALNA W ZWALCZANIU KORUPCJI

Każdy z nas wie czym jest, i potrafi podać mniej lub bardziej trafną definicję *korupcji*. Co więcej, wielu z nas zetknęło się z tym zjawiskiem osobiście, zadając sobie przy tym pytanie: „Czy jesteśmy na nią skazani, czy może jest to społeczne „przyzwolenie”, czy musimy z tym żyć?”.

Spółczesność, które uznaje, iż korupcja jest częścią rzeczywistości, w której się znajdujemy, wywołuje niemoc i brak wiary w skuteczne metody do jej zapobiegania oraz walki z tym zjawiskiem.

Powszechność istnienia zjawiska korupcji sprowadza do pytania o sens walki z nią oraz prób ukazywania jej „prawdziwego oblicza”.

O korupcji możemy mówić w dwóch płaszczyznach tj.:

- **etycznej** – w aspekcie demoralizacji w strefie władzy publicznej;
- oraz **prawnej** – w postaci nielegalności określonych zachowań poprzez wpływanie w sposób zakazany prawem na decyzje organów władzy publicznej.

Istnieje wiele opinii, co do tego, czy korupcja istnieje od zawsze, czy stała się „cechą nabytą”. W przekonaniu jednych zjawisko korupcji występowało zawsze, gdyż człowiek z natury skłonny jest do wykorzystywania swojej pozycji dla własnych interesów. W opinii drugich – przesłanki korupcyjne pojawiły się z chwilą połączenia sfery prywatnej z publiczną.

Który przypadek jest trafny? Trudno powiedzieć, gdyż zależy od pozycji, w której się znajdujemy. Jedno jest pewne: celem obydwu jest wykorzystywanie władzy publicznej (stanowiska) dla osiągnięcia własnej korzyści.

Problem korupcji jest znany na wszystkich szczeblach władzy państwowej, a walka z nią podejmowana jest na całej arenie międzynarodowej.

Przyjęty w listopadzie 1996 r. przez Radę Europy „Program działań w walce z korupcją” określa podstawowe działania mające na celu zapobieganie korupcji oraz mechanizmy walki z tym zjawiskiem.

Stwierdzono w nim, że „(...) korupcja stanowi poważne zagrożenie dla podstawowych zasad i wartości Rady Europy, podważa zaufanie obywateli do demokracji, prowadzi do erozji praworządności, stanowi zaprzeczenie praw człowieka oraz utrudnia rozwój społeczny i ekonomiczny”.¹

Dostrzegając problem korupcji, Rząd polski podjął działania mające służyć walce z tym zjawiskiem i w dniu 17 września 2002 r. przyjął na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji dokument pod nazwą: „Program zwalczania korupcji – Strategia Antykorupcyjna”, w którym za podstawowe cele uznano:

- skuteczne wykrywanie przestępstw korupcyjnych;
- wdrożenie efektywnych mechanizmów walki z korupcją w administracji publicznej;
- zwiększenie świadomości publicznej i promocję etycznych wzorców zachowań.

WYMIAR KORUPCJI

Najczęstszą formą korupcji jest łapownictwo. W polskim prawie karnym (Kodeks Karny Rozdział XXIX pt.: „Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego”) możemy spotkać dwie jego koniugacje, a mianowicie: bierną i czynną tj.: Art. 228 § 1 – Łapownictwo bierne; Art. 229 – Łapownictwo czynne; Art. 230 i 230a. – Płatna protekcja; Art. 231 – Nadużycie funkcji; Art. 250a – Korupcja wyborcza; Art. 296a – Korupcja gospodarcza (biznesowa).

PAMIĘTAJ!

Nie podlega karze sprawca przestępstwa korupcyjnego, jeżeli korzyść majątkowa lub osobista albo ich obietnica została przyjęta bądź wręczona, a sprawca zawiadomił o tym fakcie organ powołany do ścigania przestępstw i ujawnił wszystkie istotne okoliczności przestępstwa – zanim organ ten o nim się dowiedział.

¹ Czym jest korupcja? Informator prawny opracowany przez Małgorzatę Wypych z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka Przeciw Korupcji

Badania opinii publicznej prowadzone w Polsce potwierdzają, że obszarami działalności publicznej podatnymi na korupcję są:

- *procesy prywatyzacyjne i gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa;*
- *administracja szczebla centralnego i samorządowa;*
- *wymiar sprawiedliwości i organy zajmujące się walką z korupcją;*
- *usługi publiczne;*
- *służba zdrowia.*

W ostatnim czasie korupcja stała się ważnym (jak nie „najważniejszym”) tematem życia publicznego, której sporo uwagi poświęcają media.

Obszarem powszechnego występowania korupcji jest służba zdrowia. Wynika to z ugruntowanego przez lata wśród pacjentów przekonania, że dyskretne „kwesty” na rzecz lekarzy nie są praktyką naganną, a jedynie formą wyrażenia wyrazu wdzięczności za sprawowaną opiekę. Ale to nie jedyny obszar podatny na zjawisko korupcji. Ustawiane przetargi, gigantyczne łapówki i kolosalne zapłaty za prace budowlane, których nie było.

Przykłady można mnożyć, a raporty alarmują o ich ciągłym wzroście. Za puentę na tego typu zachowania mogą posłużyć słowa piosenki legendarnego zespołu *DŻEM* „*w życiu piękne są tylko chwile*”, gdyż w większości przypadków kończą się tak samo...

Sondaże od wielu lat umieszczają korupcję jako jedną z najgroźniejszych patologii społecznych w Polsce. Przekupstwo, świadome i niezgodne z prawem dysponowanie majątkiem budżetu państwa oraz nepotyzm spowodowały, że przeciwdziałanie korupcji stało się jednym z ważniejszych zadań organów państwa. Jak walczyć z problemem, który dotyka nas w różnych dziedzinach życia codziennego?

Korupcja, jako patologia nie zna granic. Walka z nią nie ma jednak jednego uniwersalnego podejścia, czego odzwierciedleniem jest zakres różnorodnych instytucji zajmujących się tym problemem min. Centralne Biuro Antykorupcyjne, Policja, Żandarmeria Wojskowa, Straż Graniczna, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Każda ze służb w granicach swojego ustawowego przeznaczenia prowadzi:

- czynności operacyjno – rozpoznawcze w celu zapobiegania popełnieniu przestępstw, ich rozpoznania i wykrywania, jak również czynności dochodzeniowo – śledcze w celu ścigania sprawców przestępstw;

- czynności kontrolne w celu ujawniania przypadków korupcji w instytucjach państwowych i samorządzie terytorialnym przez osoby pełniące funkcje publiczne;
- czynności operacyjno – rozpoznawcze i analityczno – informacyjne w celu uzyskiwania i przetwarzania informacji istotnych dla zwalczania korupcji godzącej w interesy ekonomiczne państwa.

Wyniki tych działań są w mniejszym lub większym stopniu przekazywane opinii publicznej.

Oprócz wskazanych instytucji, w Polsce działają różne organizacje, np. *Fundacja im. Stefana Batorego*, *Transparency International Polska*, których działalność polega na organizowaniu konferencji, debat, wizyt studyjnych i szkoleń, wydawaniu publikacji, prowadzeniu akcji społecznych, monitorowaniu funkcjonowania instytucji publicznych, a których celem jest doprowadzenie do zmniejszenia skali zjawisk korupcyjnych w Polsce.

Wszystkie zabiegi prowadzone są poprzez zmianę nastawienia obywateli do korupcji w życiu codziennym.

KONKLUZJA

Negatywny wpływ korupcji na instytucje państwa jest bezdyskusyjny, a walka z nią wydają się być „Syzyfową pracą”.

Złożoność i charakterystyczna istota wszelkich odmian korupcji powoduje, że zwalczanie tego procederu jest procesem wymagającym wyspecjalizowanych metod i wyrafinowanych środków technicznych.

Jak zatem zapobiegać przejawom korupcjogennym, zanim będziemy musieli użyć bardziej rygorystycznych metod?

Dane statystyczne dotyczące korupcji w większości krajów są często ograniczone. W literaturze fachowej brak jest podstawowych badań samego zjawiska, jak również skutecznych przynoszących wymierny efekt metod zwalczania korupcji. Nasuwają się, więc pytania: *kto, i w jaki sposób powinien opracować taktykę walki z korupcją? Do kogo te programy powinny być adresowane, tak, by założenie określonego celu przyniosło zadowalający efekt?*

Wszelkie działania, które służą w walce z korupcją w oparciu o prewencję kryminalną są bardzo ważne i zarazem potrzebne.

„Programy...”; „Poradniki...”; „Ulotki...”; „Filmy poglądowe...” czy też „Algorytmy postępowania w przypadku, gdy ktoś próbuje nas przekupić”, to podstawowe narzędzia pracy w walce z korupcją, a ich

stworzenie powinno być początkiem działań.

Dodatkowo potrzebne są szkolenia (kadr administracji publicznej) i spotkania dotyczące problematyki korupcji różnych dziedzin życia publicznego, poprzez bazowanie na rzeczywistych, zarówno negatywnych jak i pozytywnych przykładach z jednoczesnym określeniem ryzyka, jakie się z nim wiąże. Ważne jest też, aby sami szkoleni byli przekonani, że dokumenty propagujące zwalczanie korupcji są niezbędne.

Tylko systematyczna praca, audyt i analiza zagrożeń przestrzegania prawa może pomóc w walce z procederem, jakim w dzisiejszych czasach jest korupcja.

Póki co, dla ochłody odsyłam do wysłuchania utworu *Kabaretu Skeczów Męczących pt. „Piosenka trenera (korupcja)”*. Naprawdę warto.